

Πολιτικό σύστημα και εκλογικός νόμος

Δρ Μάνος Δανέζης
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Φυσικής
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Όπως αναφέραμε και στο σημείωμα της προηγούμενης Κυριακής, είναι επιβεβλημένο *«η Ελλάδα η οποία γέννησε την ανόθευτη Δημοκρατία, αντί να αναπαράγει την Ολιγαρχική Δημοκρατία άλλων δυτικών κρατών να κάνει προτάσεις ανατροπής και αντικατάστασής της από μια γνήσια Δημοκρατία εναρμονισμένη στην σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα»*

Μια τέτοια ανατροπή του πολιτικού συστήματος πρέπει να στηρίζεται σε μια σειρά δημοκρατικών αρχών μεταξύ των οποίων αναφέραμε τις αρχές της σαφούς διάκρισης μεταξύ ελέγχοντος και ελεγχόμενου και την αρχή της ανεξαρτησίας των εκπροσώπων του Λαού.

Βεβαίως η σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα η οποία, για καθαρά πρακτικούς λόγους, αποκλείει την άμεση Δημοκρατία εισάγει την αρχή της αντιπροσωπευτικότητας. Η αρχή αυτή είναι καταρχήν αποδεκτή αν εξασφαλιστεί η γνησιότητα της αντιπροσώπευσης μέσω της διασφάλισης της δυνατότητας του εκλεγμένου να εκφράζει το συνολικό «θέλω» και τις αναγκαιότητες του εκλογικού σώματος που τον εκλέγει και όχι την σκοπιμότητα κάποιων κομματικών ή οικονομικών κύκλων.

Η γνησιότητα της αντιπροσώπευσης εξασφαλίζεται μόνο αν ο κάθε εκλεγμένος αντιληφθεί ότι οι θεσμοί επιβάλλουν να εκπροσωπεί ολόκληρο το εκλογικό σώμα της περιφέρειάς του και όχι μόνο τους ψηφοφόρους του κόμματός του. Για να εξασφαλιστεί η κατανόηση αυτής της αρχής θα πρέπει ο υποψήφιος να γνωρίζει ότι θεσμικά η εκλογή του εξαρτάται από ολόκληρο το σώμα των πολιτών της περιφέρειάς του ανεξαρτήτως κομματικής ταυτότητας.

Υπάρχει όμως και ένα δεύτερο πρόβλημα που δημιουργεί η αναγκαιότητας αποδοχής της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Στην άμεση Δημοκρατία ο Λαός εκλέγει αυτούς που θέλει να τον κυβερνούν αλλά διατηρεί το δικαίωμα ελέγχου και έγκρισης κάθε πράξης των εκλεγμένων κυβερνητών, στα πλαίσια μιας συνεχούς «ολομέλειας» του Δήμου. Όμως αυτή η συνεχής «ολομέλεια» του συνόλου των πολιτών πρακτικά είναι αδύνατον να επιτευχθεί και μόνο ο θεσμός του «Δημοψηφίσματος» μπορεί να την προσεγγίσει. Όμως πρακτικά το Δημοψήφισμα δεν είναι δυνατόν να πραγματοποιείται για «ψύλλου πήδημα» και τελικά ο θεσμός αυτός, όπως μας διδάσκει η πρόσφατη ιστορία, δεν ενθουσιάζει τους θιασώτες της «Ολιγαρχικής Δημοκρατίας». Ως εκ τούτου σπανίως χρησιμοποιείται.

Για να ξεπεραστεί το πρόβλημα αυτό, ένα νέο αντιπροσωπευτικό Δημοκρατικό σύστημα πρέπει να προβλέπει ότι ο Λαός, εκτός της δυνατότητας εκλογής αυτών που θέλει να κυβερνήσουν «αντ' αυτού», πρέπει να έχει το δικαίωμα επιλογής και αυτών που θέλει να ελέγχουν «αντ' αυτού».

Αυτό σημαίνει ότι οι εκλεγόμενοι με την θέληση του Λαού να κυβερνήσουν πρέπει να αποτελούν ένα εντελώς διαφορετικό και ανεξάρτητο σώμα από αυτό που θα έχει ως λαϊκή εντολή να ελέγχει.

Όμως στα πλαίσια μιας πολυκομματικής αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας η εντολή κυβέρνησης δίνεται στο κόμμα και ως εκ τούτου το κόμμα θα πρέπει να έχει το δικαίωμα επιλογής αυτών που, κατά την συλλογική του γνώμη, πρέπει να

στελεχώσουν την διοικητική δομή εξουσίας. Στα πλαίσια μιας τέτοιας δημοκρατικής λειτουργίας δεν κυβερνά ο πρωθυπουργός και η κυβέρνηση, αλλά μέσω αυτών το κόμμα το οποίο έχει πάρει την λαϊκή εντολή υλοποίησης των κυβερνητικών προτάσεων που κατέθεσε προεκλογικά.

Αν όμως η εντολή κυβέρνησης δίνεται από τον Λαό σε κάποιο κόμμα, και το κόμμα έχει δικαίωμα να επιλέγει την ομάδα διακυβέρνησης, θα πρέπει η κοινωνία των πολιτών να διατηρεί ως αναφαίρετο δικαίωμά της την προσωπική επιλογή αυτών που θα την εκπροσωπήσουν στα θεσμικά όργανα ελέγχου.

Όλα τα προηγούμενα όμως θα παραμείνουν στην σφαίρα των ιδεολογικοπολιτικών αναζητήσεων αν δεν εκφραστούν πρακτικά μέσω συνταγματικών και εκλογικών αλλαγών.

Κάποιες τέτοιες προτάσεις χωρίς βέβαια την τελική τεχνοκρατική επεξεργασία θα θέλαμε να εκφράσουμε στην συνέχεια.

Οι δύο βουλές

Για να γίνουν όλα τα προηγούμενα πράξη θα πρέπει να θεσμοθετηθεί η λειτουργία δύο βουλών, της Βουλής των Αντιπροσώπων και της Ελεγκτικής Βουλής.

Η Βουλή των Αντιπροσώπων έχει ως αποστολή της την άσκηση του κυβερνητικού έργου και του ελέγχου του από την αντιπολίτευση, σε πολιτικό και τεχνοκρατικό επίπεδο. Αποτελείται από βουλευτές οι οποίοι εκλέγονται από λίστα που καταρτίζουν τα κόμματα κατά γεωγραφική περιφέρεια. Οι λόγοι επιλογής των υποψηφίων από τα κόμματα γίνεται για λόγους οι οποίοι ήδη αναλύθηκαν. Οι βουλευτές της βουλής των αντιπροσώπων δεν ασκούν κατά την θητεία τους άλλο επάγγελμα και έχουν την δυνατότητα να επιλεγούν για οποιεσδήποτε κυβερνητικές θέσεις (υπουργός, υφυπουργός κλπ). Η Βουλή των αντιπροσώπων συντάσσει σχέδια νόμου και νομοσχέδια τα οποία αφού εγκρίνει τα στέλνει προς επικύρωση στην Ελεγκτική Βουλή.

Η Ελεγκτική Βουλή έχει ως αποστολή της τον έλεγχο των αποφάσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων με στόχο την εναρμόνιση του πολιτικά «ευκαταίου» με το κοινωνικά «εφικτό», την διατύπωση κρίσεων, σχολίων και προτάσεων αναμόρφωσης των αποφάσεων της Βουλής των αντιπροσώπων. Τα νομοσχέδια που συντάσσει και εγκρίνει η Βουλή των αντιπροσώπων θα πρέπει να έχουν την έγκριση της πλειοψηφίας της Ελεγκτικής Βουλής προκειμένου να καταστούν νόμοι του κράτους.

Οι βουλευτές της Ελεγκτικής Βουλής εκλέγονται σε μικρές μονοεδρικές και διεδρικές εκλογικές περιφέρειες (για λόγους που ήδη έχουν αναφερθεί στο προηγούμενο σημείωμά μας) από κοινή λίστα υποψηφίων όλων των κομμάτων. Αυτό σημαίνει ότι ο πολίτης έχει τη δυνατότητα να επιλέξει και να ψηφίσει για την Ελεγκτική Βουλή, υποψηφίους άλλου κόμματος από αυτό το οποίο επέλεξε προκειμένου να στελεχωθεί η Βουλή των αντιπροσώπων.

Οι βουλευτές της Ελεγκτικής Βουλής έχουν το δικαίωμα αλλά και την υποχρέωση να διατηρούν την προσωπική τους εργασία ενώ δεν έχουν το δικαίωμα, κατά την διάρκεια της θητείας τους, να διορίζονται σε καμία κυβερνητική, ή πολιτική θέση. Οι λόγοι αυτού του μέτρου είναι ευνόητοι.

Όπως είναι φανερό από τα προηγούμενα κατά την διάρκεια των εκλογών δίδεται στον πολίτη ένα και μόνο ενιαίο έντυπο που στην πρώτη σελίδα αναγράφονται τα κόμματα και στις επόμενες σελίδες κατά κόμμα οι υποψήφιοι. Ο πολίτης βάζει ένα σταυρό στο κόμμα της αρεσκείας του και κάποιο αριθμό σταυρών σε οποιονδήποτε υποψήφιο οποιουδήποτε κόμματος θέλει.

Κυβέρνηση και κατ' επέκταση κυβερνητική πλειοψηφία, συγκροτεί βάσει κάποιων κανόνων, το κόμμα που θα πάρει τους περισσότερους ψήφους και με βάση τα ποσοστά των κομμάτων θα επιλεγούν οι βουλευτές από τις περιφερειακές λίστες των κομμάτων οι οποίοι θα συγκροτήσουν την βουλή των αντιπροσώπων. Η κυβέρνηση ζητά ψήφο εμπιστοσύνης από την Βουλή των αντιπροσώπων.

Σε κάθε μονοεδρική ή διεδρική, εκλογική περιφέρεια, εκλέγονται και στελεχώνουν την Ελεγκτική Βουλή, εκείνοι οι οποίοι έλαβαν τους περισσότερους ψήφους κατά εκλογική περιφέρεια ανεξαρτήτως κόμματος.

Όλα τα προηγούμενα βέβαια απαιτούν συνταγματικές ρυθμίσεις οι οποίες δεν μπορούν να γίνουν άμεσα όμως υπάρχει και εναλλακτική πρόταση, συνεπής με όλα τα προηγούμενα, βασισμένη στο παρόν συνταγματικό καθεστώς. Για την πρόταση αυτή θα συζητήσουμε στο επόμενο σημείωμά μας.